

Douane
Ministerie van Financiën

Sectordocument productie van en groothandel in groentezaden

Samenwerking AMLC en Douane

Mei 2023

Inleiding

Het Anti Money Laundering Centre (AMLC) en de Nederlandse Douane zijn per 1 januari 2023 een samenwerking gestart waarbij in het kader van Trade Based Money Laundering (TBML) gezamenlijk vier sectoren zijn onderzocht.

Gestart is met de productie van en groothandel in groentezaden. Onderzoek in AMLC data, Douane data en open source informatie leverde veel inzichten op. Om de branche echt te leren kennen, is een themadag voor de sector, de branche vereniging en toezichthouders georganiseerd.

Zodoende wordt gezamenlijk invulling gegeven aan het begrip 'Know Your Sector', waarmee in kaart wordt gebracht hoe goederen- en geldstromen lopen en wat sectorspecifieke gebruiken zijn. Met deze kennis kan op zoek worden gegaan naar deviaties in zowel de goederen- als de geldstroom, kunnen signalen beter worden geduid en wordt bekeken welke barrières eventueel kunnen worden opgeworpen om de sector weerbaarder te maken tegen misbruik.

Doel van dit document is de opgedane kennis te delen met analisten, opsporing, toezichthouders en overige geïnteresseerden.

De sector van de productie en groothandel in groentezaden in Nederland

Volgens de toelichting van het Centraal Bureau voor de Statistiek bestaat de sector van de "productie en groothandel in zaden" uit verschillende SBI-codes (Standaard Bedrijfsindeling); productie is namelijk niet hetzelfde als groothandel. De meest bekende ondernemingen in deze sector houden zich echter bezig met zowel de productie als de handel. Zij delen zichzelf het vaakst in onder SBI-code 46212: "Groothandel in zaden, pootgoed en peulvruchten". Let op, de indeling omvat niet de groothandel in bloembollen.

Belangrijk om te weten is dat Nederland wereldwijd een leidende rol heeft in deze sector. Het is een zeer innovatieve sector waar men zich naast de handel in zaden ook bezighoudt met zaadvermeerdering en zaadtechnologie. Meer informatie is te vinden op de website van Plantum, de branchevereniging voor de sector zaden en jonge planten: www.plantum.nl.

Bedrijven in de sector zijn zeker concurrenten, maar werken ook veel samen. Een ander kenmerk is dat bedrijven in de sector vaak dicht bij elkaar zijn gevestigd in regionale centra. Een bekend samenwerkingsverband is het Noord-Hollandse 'Seed Valley' (www.seedvalley.nl). Maar er zijn ook veel ondernemingen gevestigd in het Westland, in Noord-Brabant en rondom Venlo.

Innovatie, rechten en toezicht in de sector

Ontwikkeling rassen

Nieuwe rassen ontwikkelen kost veel tijd en geld.

Door veredelaars wordt tot wel 15% van de omzet geïnvesteerd in deze ontwikkeling. Een vorm van intellectueel eigendom, het kwekersrecht, geeft bedrijven een bepaalde periode het exclusieve recht om een nieuw ras te vermeerderen en te verkopen. Kwekersvrijstelling zorgt ervoor dat andere veredelaars dit beschermde gewas echter wel mogen gebruiken om mee door te ontwikkelen en weer nieuwe rassen te ontwikkelen.

Kwekersrecht

Biodiversiteit en genetische bronnen zijn het basismateriaal voor plantenveredeling. Het is voor het constant verbeteren van rassen heel belangrijk om toegang te krijgen tot alle genetische bronnen, inclusief het commercieel plantenmateriaal. Er zijn diverse afspraken, vastgelegd in verschillende internationale verdragen, om de regels van het gebruik van genetische biodiversiteit op een goede en eerlijke manier te verdelen (o.a. het Nagoya protocol en de International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture)

Kwekersrecht (vervolg)

Het is ook mogelijk om op een nieuwe planteneigenschap octrooi aan te vragen wanneer een technische stap is gebruikt voor de innovatie. Hierover bestaan zorgen binnen de sector, onder andere omdat rassen met een geëtrooide eigenschap niet meer vrij door andere veredelaars worden gebruikt voor verdere verbetering en veredeling.

Innovatie in plantenveredeling is hard nodig. In Europa wordt nu gediscussieerd over het toelaten van nieuwe technieken in de plantenveredeling. Met deze nieuwe technieken zal gericht gewerkt worden aan, bijvoorbeeld weerstand tegen ziekten en de gevolgen van klimaatverandering.

Kwaliteitseisen

Jonge planten en zaden gaan de hele wereld over en ieder land heeft zijn eigen regelgeving als het gaat om export en import van producten. Europa wordt steeds meer blootgesteld aan fytosanitaire risico's door toenemende handelsstromen en klimaatverandering. Door haar voortdurende productinnovatie, ontwikkeling van nieuwe rassen en hoge kwaliteit van zaden en jonge planten alsmede een goede logistiek heeft Nederland een sterke exportpositie. Markttoegang tot derde landen is erg belangrijk voor de afzet van de producten.

Toezicht

Het meer specifieke toezicht op de sector van de productie en groothandel in zaden ligt bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (www.nvwa.nl), bij Naktuinbouw (www.naktuinbouw.nl) en NAK (www.nak.nl). Samengevat bewaakt de NVWA de gezondheid van zaden en planten, Naktuinbouw en NAK staan voor de kwaliteit van zaden en plantmateriaal (plantaardig uitgangsmateriaal).

Op grond van EU verordening 2019/2072 is een fytosanitair certificaat verplicht bij import van planten en plantaardige producten. Soms is het ook verplicht om geïmporteerde zendingen te laten inspecteren door de NVWA. Voor een aantal zadensoorten is in combinatie met het land van herkomst een certificaat en inspectie verplicht (o.a. mosterdzaad, uienzaad, paprikazaad, tomatenzaad). De controle op de aanwezigheid/juistheid van een fytosanitair certificaat en de inspectie van de goederen bij invoer is de taak van de NVWA. Bij het terloops aantreffen van zaden aan de grens schakelt de Douane controleurs van de NVWA in.

Im- en export van groentezaden in Nederland

Goederennaamlijst Internationale Handel

De Goederencodelijsten zijn door Eurostat benoemd in de Gecombineerde Nomenclatuur (GN). Deze Gecombineerde Nomenclatuur bevat de goederenindeling die door de Europese Unie voor de statistieken van de Internationale Handel in Goederen wordt voorgeschreven. De GN kent een 8-cijferige indeling. De jaarlijkse veranderingen vloeien voort uit aanpassingen die zowel voor de Douane als voor de statistiek nodig zijn.

Voor Groentezaad, zaaigoed (m.u.v. rode bietenzaad) wordt goederencode 12099180 gebruikt.

Douanewaarde van zaden

Voor zaden wordt zodoende veelal één generieke goederencode gebruikt. Dit maakt differentiatie tussen zadensoorten en de berekening van de gemiddelde douanewaarde per soort moeilijk.

Bekend is dat de productiemethode van invloed is op de waarde van zaden. Is er sprake van een gelimiteerde productie in een kas waar veel innovatie is toegepast of is er sprake van zaden direct afkomstig van de plant ofwel hybridezaad (duur) vs. open bestoven zaad (goedkoper). De aanwezigheid van kwekersrecht is ook van invloed op de waarde.

Ter indicatie heeft de Douane op basis van de invoerdata uit 2021 en 2022 berekend dat de gemiddelde aangegeven waarde per zending groentezaden bij invoer zo'n € 37.000 was. Op dezelfde wijze is op basis van de uitvoerdata uit 2021 en 2022 berekend dat de gemiddelde aangegeven waarde per zending groentezaden bij uitvoer € 52.000 was.

Gewicht

Gewichten van zendingen met groentezaden zeggen niet veel over de waarde van de zending. Dit komt onder meer omdat het gewicht afhankelijk is van het soort zaad. Zo zijn bijvoorbeeld peulzaden veel groter en zwaarder dan tomatenzaden. Daarnaast hebben zaden bestemd voor de vollegrond (zaaizaad), zoals zaden voor wortelen, spinazie en verschillende koolsoorten, over het algemeen een lagere waarde dan zaden bestemd voor de kasteelt, zoals komkommer-, paprika- en tomatenzaden. Het gewicht van een zending groentezaden zegt dus uiteindelijk weinig over de eventuele waarde van deze zending.

Meldingsplicht ongebruikelijke transacties

Kopers en verkopers van goederen zijn volgens de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) verplicht ongebruikelijke transacties te melden. Deze transacties worden gemeld bij FIU-Nederland.

Producenten van – en de internationale groothandel in groentezaden valt onder de meldersgroep ‘Kopers en verkopers van goederen’. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van FIU Nederland (www.fiu-nederland.nl).

Na onderzoek kan de FIU een gemelde ongebruikelijke transactie verdacht verklaren. We spreken dan van een ‘verdachte transactie’ (VT). Verdachte transacties worden o.a. door het AMLC nader onderzocht in het kader van haar taakstelling.

Uitkomsten onderzoek VT's

In het onderzoek zijn zo'n 165 VT's onderzocht die gerelateerd zijn aan de sector van de zaadtechnologie en de groothandel in zaden in het algemeen. Het volgende valt hierin op:

- In vrijwel alle gevallen hebben de VT's betrekking op export;
- De meeste VT's zijn afkomstig van meldingen door banken. De overige VT's zijn afkomstig van accountants en Payment Service Providers (PSP's);
- Het overgrote deel betreft overboekingen naar bankrekeningen van betrokken Nederlandse leveranciers
- Deze overboekingen komen voor een aanzienlijk deel uit de Baltische staten;
- Als meldreden is 'Laundromats' het meest voorkomend;
- Sancties tegen Iran en Rusland zijn ook genoemd als reden van meldingen, al dan niet in combinatie met een laundromat. Betrokken leveranciers trachten klanten uit de periode voordat de sancties werden ingevoerd, te houden en accepteren alsnog de betaling via een ongebruikelijk kanaal.

Wat maakt de sector kwetsbaar?

- 1 De waarde van groentezaden is lastig vast te stellen vanwege de grote variatie in prijs en kwaliteit. Er zijn zaden die per kilo meer kosten dan een kilo goud. Echter er zijn ook zaden die niet meer dan enkele centen kosten;
- 2 Af- en/of uitval van A-kwaliteit groentezaden wordt ondanks de mindere kwaliteit alsnog als A-kwaliteit verhandeld;
- 3 A-kwaliteit groentezaden worden gekloond en tegen een lagere prijs aangeboden;
- 4 Groentezaden met een hoge waarde per kg kunnen makkelijk verplaatst worden;
- 5 Groentezaden met een B-kwaliteit worden omgepakt en als A-kwaliteit groentezaden in de handel opgenomen;

Wat maakt de sector weerbaar?

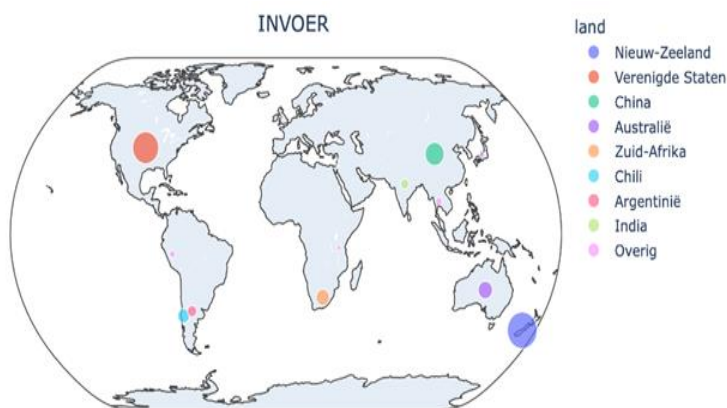
- 1 Productie ondernemingen van en groothandelaren in groentezaden werken met vaste afnemers;
- 2 De groentezaden sector is relatief klein, 'ons kent ons'

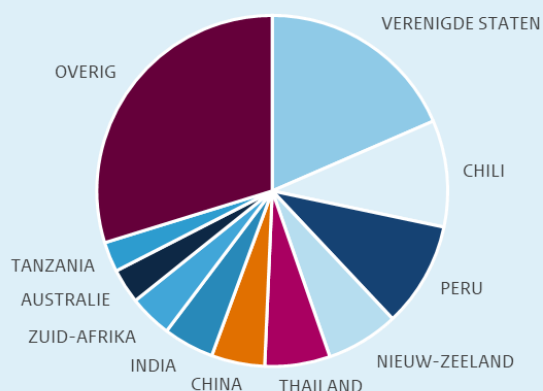
Im- en export van zaden in Nederland (vervolg)

Import 2021-2022

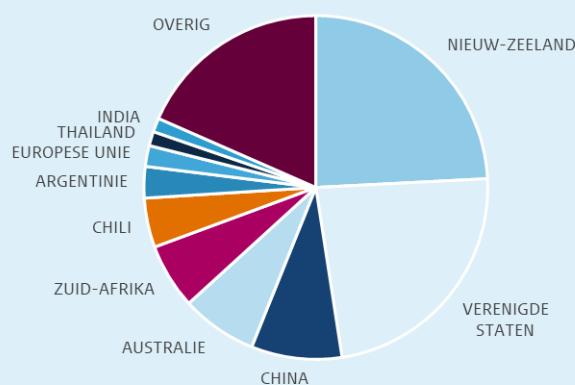
- In deze periode is voor € 663 miljoen aan groentezaden via Nederland geïmporteerd (In 2021 voor € 304 miljoen en in 2022 voor € 359 miljoen).
- De gemiddelde aangegeven waarde per zending groentezaden bij invoer is € 37.000.
- Prijzen bij import variëren van € 0,01 tot € 660,00 per kg
- Veredelings- en selectiebedrijven zijn goed voor 85-90% van de totale aangegeven waarde van groentezaden bij invoer.
- In deze periode is totaal 8,7 miljoen kilogram netto aan groentezaden geïmporteerd (In 2021 4,5 miljoen kilogram)

Verdeling naar invoer in waarde per land 2021-2022

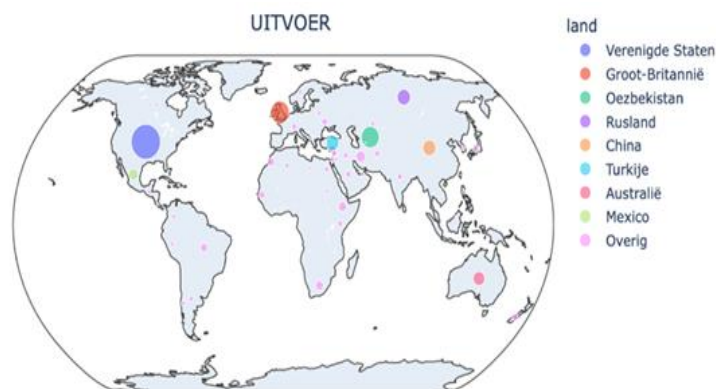

Verdeling naar invoer in gewicht per land 2021-2022

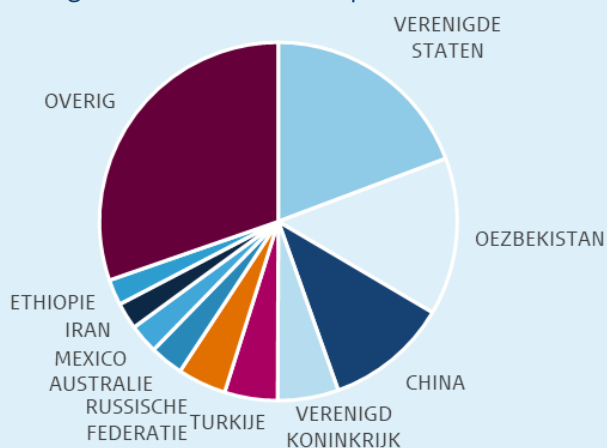

Export 2021-2022

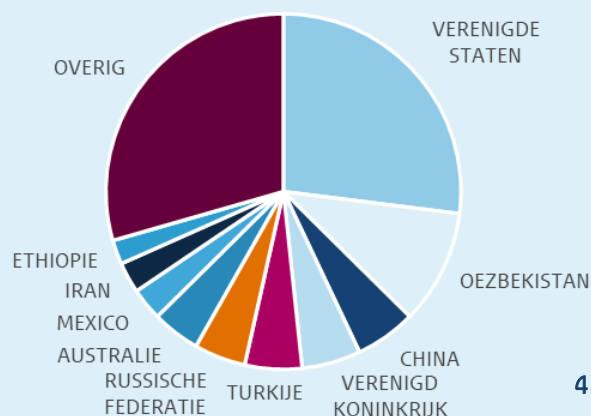
- In deze periode is voor € 2,6 miljard aan groentezaden via Nederland geëxporteerd (zowel in 2021 als in 2022 voor € 1,3 miljard).
- De gemiddelde aangegeven waarde per zending groentezaden bij uitvoer is € 52.000.
- Prijzen bij export variëren van € 0,001 tot enkele miljoenen euro's per kg.
- Veredelings- en selectiebedrijven zijn goed voor bijna 95% van de totale aangegeven waarde van groentezaden bij uitvoer.
- In deze periode is totaal 16,6 miljoen kilogram netto aan groentezaden geëxporteerd (In 2021 7,3 miljoen kilogram en in 2022 9,3 miljoen kilogram).

Verdeling naar uitvoer in waarde per land 2021-2022

Verdeling naar uitvoer in gewicht per land 2021-2022

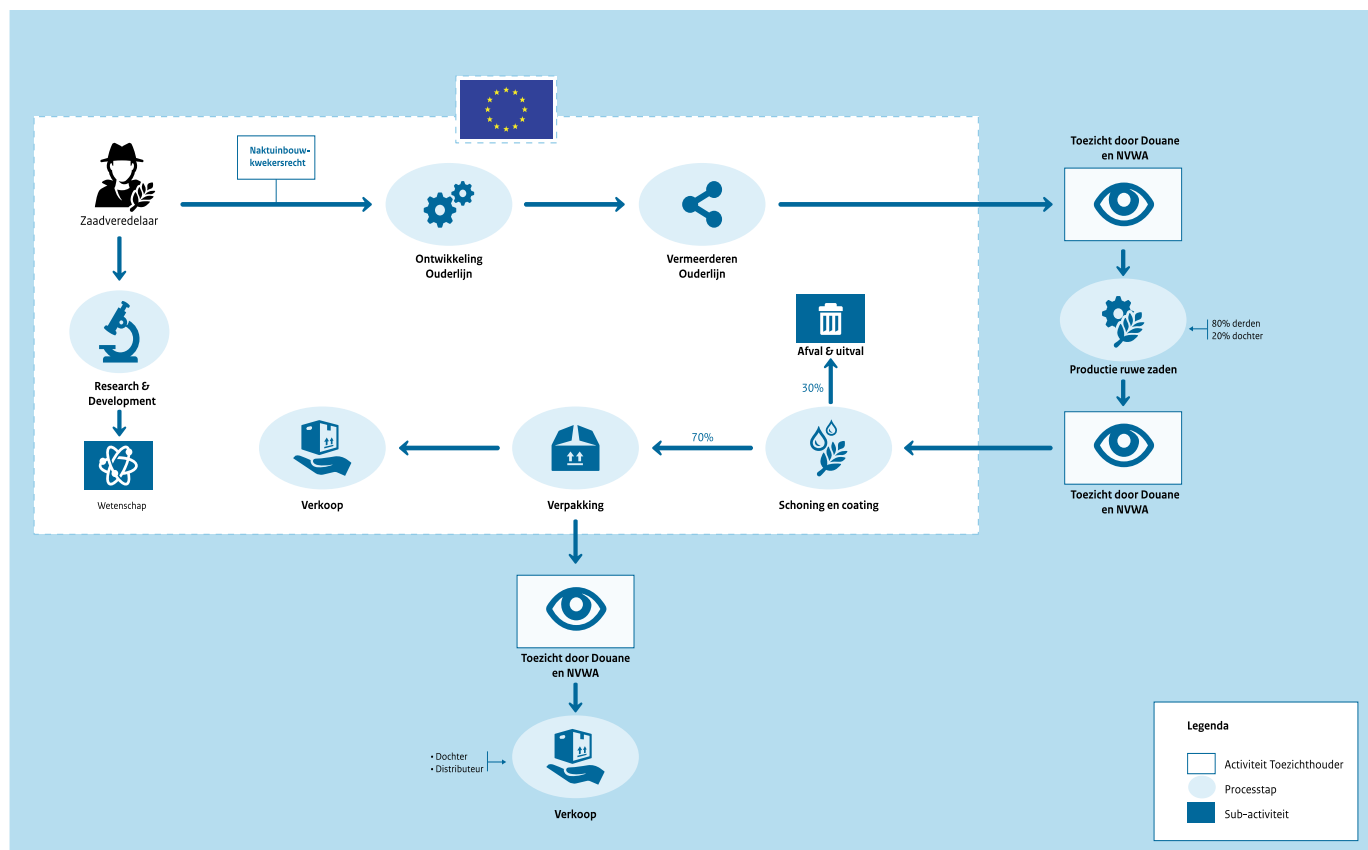

Im- en export van groentezaden in Nederland (vervolg)

Productie cyclus van groentezaden en de plaats van het toezicht

In het schema hieronder wordt het productiecyclus van groentezaden weergegeven. Te zien is onder andere dat de productie meestal wordt uitbesteed aan landen buiten de Europese Unie. De productie gebeurt in 80% van de gevallen door derden en in 20% door dochterondernemingen van de zadenveredelaars. De productie komt dan terug om gereed te worden gemaakt voor verkoop (ook bekend als 'schoning' of 'coating') waarna het product in de EU intracommunautair wordt verhandeld dan wel wordt geëxporteerd. De Douane en de NVWA treden op namens de EU wanneer groentezaden de buitengrens van de EU passeren.

Wat is Trade Based Money Laundering?

TBML is het gebruiken dan wel opzetten van internationale handelsstructuren om geld wit te wassen. Het gaat hierbij niet om eenmalige transacties maar om professionele witwassers die middels goed georganiseerde constructies miljoenen witwassen. Om te kunnen spreken van TBML, dient volgens de FATF in ieder geval aan onderstaande voorwaarden te worden voldaan:

- Er moet sprake zijn van criminele winsten/waarde;
- Er moet sprake van een oogmerk op het verplaatsen van deze waarde door middel van producten die verhandeld worden;
- Deze verplaatsing moet een legitimatie tot gevolg hebben. Het criminele geld moet een ogenschijnlijk witte 'status' krijgen.

Bij veel verschijningsvormen van TBML is sprake is van een vorm van documentfraude;

- Over- en onderfactureren
- Over- en onderverschepen
- Phantom shipping (d.w.z. niets verschepen maar wel factureren)
- Meervoudig factureren
- Onjuiste omschrijving goed/dienst

Echter de laatste jaren wordt in Nederland ook een minder complexe vorm van TBML zonder documentfraude waargenomen waarbij van crimineel verdiend geld voor een marktconforme prijs goederen worden aangeschaft in de juiste hoeveelheid en kwaliteit. Deze goederen worden vervolgens geëxporteerd en weer verkocht. Zie voor meer informatie de website van het AMLC.